

Եւ, իւն, իյ, ա, ա, լու, իւր, իւն, իւն,
հաւ, հաւ, (Տես գործիւս Ա. Դ-ին մէջ Բարսեղ-
արարիւնն:)

160. Այս պարզ կոշտած բառերին առաջ կուգան միւսները. եւ այս պատճառաւ ալ մեր պարզ կոշտանքին՝ քերականներէն որոշուածն են կը կոչուին. թէպէտ այս բացատրութիւնը զգուշաբանական տեսակէտով՝ մասամբ սխալ էլ վանն զի պարզ բառերը խիստպէս որոշուած եւ միշտ որոշաւ բառեր չեն, որովհետեւ եթէ զանոնք բազդատական քերականութեան ըզմէն անջընելու լինին, կը տեսնենք որ արմատները ներկայացնեն զեւր բաւական հնգի եւ եւս անորոշութեամբ ինչպէս որոշով մը վերածուելու եւս:

§ III. *ህግገሥተ ፍጡረ፡*

161. Բառերը կրկնուկով կամ անանկեր
կը յօրինեն եւ կամ քոյր: Եւ որովհետեւ յե-
տոյ պիտի խօսիմք կրկնութեամբ ձեւացած
բայերու մասին (տես Թիւ 421 եւ հետեւողը),
պատշաճ միայն կրկնուած անուններն առաջ կը
բերենք:

162. ա. Աղաբկիբի բարբառին մէջ ութ տեսակ կրկնութեան կը հանդիպինք: Առաջ ըն-
րենք ասոնց ամէնուն ձեւն եւ կազմութիւնը:

Առաջին Տեսակ:

162. Ք. Բարբառոս կրկնութեան պատահ-
ջին տեսակն որ ամենէն սովորականն եւ ամենէն
յաճախականն է իւր հողերէ միեւնոյն արմարշէի-
նէ վասի դուրս լուծ գտնելու։ Սովորութիւն մը՝ որ
մեր թէ՛ Հին շեղութիւն եւ թէ՛ նոր գաւառաբար-
քաւներուն ժառանգութիւն մնացած է Հնդեւե-
րոցայնէն։

163. Բարբառախ մէջ պա տեսակ կըրկ-
նուաններն են՝ 1՝ հետեւեալներն՝
արարիչ = ա + ր + իչ, տեսակ մը
խմորեղէն.

$\text{ԹափԹփած} = \text{Թափ} + \text{Թափ} + \text{ած}, \text{ անու-}$
 շաղիր մարդ.

$\theta w(\theta \psi)_{n,p} = \frac{1}{2} + \frac{1}{2} + n_p, \theta w$
 ψ ան բաներ.

$$\beta_{nr}\beta_{nr} = \beta_{nr} + \beta_{nr}, \beta_r\beta_{nr}.$$
$$\beta_{NL}\beta_{NL} = \beta_{NL} + \beta_{NL}, \beta\beta_{NL}.$$
$$x_2 x_2 = 1 + 1 \cdot x_2 x_2 \text{ պատռվն.}$$

$\text{խրմխրմ} = \text{խբ} + \text{խբ}, \text{ ապուշ}, \text{ յիմար}.$

$\mu/\mu_{\text{max}} = \mu_{\text{max}} - \mu$, $\beta p y_{\text{max}}$.

ԿԵԿԵԼ = ԻԷ + ԻԷ, տեսակ մը հացա-
հատիկ.

$$\mathfrak{A}\mathfrak{A}\mathfrak{A} = \mathfrak{A} + \mathfrak{A}, \mathfrak{A}\mathfrak{A}, \text{ etc.}$$

մադմադ == հաշվ-հաշվ, մանր կրակ.

$$\text{մարմնուք} = \text{մար} + \text{մար} + \text{ուք}, \text{ ուշքից գնալ}.$$
$$\text{ပိတ်ပိတ်ကလပ်} = \text{အိုးက} + \text{အိုးက} + \text{ကလပ်}, \text{ ပိတ်ယစ်ပိတ်လဲနဲ့.}$$
$$gpgpm_4 = g_{m-1} + g_{m-1} + n_4, \text{ gpmun.}$$
$$f \omega_n f \alpha_n b = f \omega_n + f \omega_n + n \alpha_n, \quad \omega_2 / \text{տոյժ}.$$

տոնտոն, քոն+քոն, տեսակ մը պար.

փոթփոթ = փռ + փռ, ծալքեր ունեցող .

փութութիւնը = փութ + փութ, փութութիւնը ջրի
ածառի, եւն.

$$\psi\psi\psi\psi p = \psi + \psi + \psi p, \text{ կամայց } \psi\psi\psi\psi p.$$

$\varphi_{\omega_2} \varphi_{\omega_1} \varphi = \varphi_{\omega_2} + \varphi_{\omega_1} + \varphi$, $\varphi_{\omega_2} \varphi_{\omega_1} =$
 $\varphi_{\omega_1} \varphi_{\omega_2}$, μ ծախսն զրույթիւն:

164. 2⁰ Այս առաջին տեսակին կը պատկանին նաեւ բնութեանն առնուած հետեւեալ ձայներն որոնք իբր բառ կը գործածուին Արաբ-կիրի բարբառին մէջ.

$q_n^* q_n^* = q_n^* + q_n^*$, ապա կոչուած
 նուազի գործիքին ձայնը.

Թըսթըս = Եւ + Եւ, փութ արձակելու
ձայնը. դանդաղ .

ԹԼԲԹԼԲ = Եւ+Եւ, ԹԼԲ ձայնը
ժամացուցի, դռան, եւն.

$\beta_{\mu}\beta_{\mu} = \beta_{+-} + \beta_{-+}$, հեծնեւու ա-
նասնոց ուղքի ձայնը:

Ըփռլփռ = 1:1, կերակուրի ձայնը
 եփեյու առնն.

$h_2 h_2 n_p = h_{22} + h_{22} + n_p$, h_2^2 ձայնը.
տերեւաներու, եւն.

4444 = 1-11-1, 1322222 22222, 22222-
22222 22222.

$\mathcal{Z}_q \mathcal{Z}_q = \mathcal{Z}_L + \mathcal{Z}_R$, երեխայի լալու ձայնը,
 $\mathcal{Z}_R \mathcal{P} \mathcal{Z}_R \mathcal{P} = \mathcal{Z}_L + \mathcal{Z}_R$, հոր գործելու, մուր-
 ծի, եւն ձայնը.

$\alpha_m \alpha_n = \alpha_n + \alpha_m$, ըսի մէջ լողալու
 Ժամանակ հանած ձայն.

$\alpha_n \alpha_n = \alpha_{n-} + \alpha_{n+}$, կամայի վազող
ըրի ձայն.

$\mathcal{H}_1 \mathcal{H}_2 = \mathcal{H}_1 + \mathcal{H}_2$, երբխայի հանգիստ
քնելը.

$$f_n f_n = f_{n+1} + f_{n-1}, \text{ ըստի ապակից հույս.}$$

$2p2p = 1e + 1e, \quad q\bar{q}n\bar{n} \text{ թեան}$
 $n\bar{n}n\bar{n} \text{ թեան ձայն.}$

$$\psi\psi = \psi + \psi, \text{ ալադ ալադ.}$$

$u_n u_n = \sigma_n^2 + \sigma_n^2, \text{ առ } b_n \text{ ձայն. } \text{իս-}$
 $տի \text{ } b \text{ գուր.}$

ՅԸՔՅԸՔ = ջը+|ջը+ դժգոհութեան
տհաճութեան քաղաքանչույթիւն.

$$p[\partial]p[\partial]r \equiv +\mathbb{N}_r + +\mathbb{N}_r, \text{ ուտեի, ու ձայն.}$$

քիքիս = քէի + քի, երեխայական՝ գէշ,
վատ. կեդոտա.

Ֆըշֆըշ = ֆըշ + ֆըշ, օձի սողալուն, ա-
րեան հոսելուն,

Ֆըշֆըշ = ֆըշ + ֆըշ, քնելու ժամանակ
շնչառութիւն.

Ֆոֆո = ֆը + ֆը, տքնել:

165. 3⁰ Այս կարգին կը պատկանին
նաեւ անասուններն կանչելու կամ վանելու
համար գործածուած կրկնաւորներն.

ա. Կանչելու համար.

Կըրկըրտի = կըր + կըր, օշկարներու
համար.

Ճուճու = ճու + ճու, հաւերու համար.

Փըսփըս = փը + փը, կատուններու համար.

Քուժու. քուժու. } = { տաւառ + տաւառ } ,

քուշու. քուշու. } = { տաւառ + տաւառ } ,

շների համար.

Քուզըքո = քու + քու, էշերու համար:

բ. Վանելու համար:

Հօհօ = հօ + հօ, կովերու համար.

Հօհօ = լօ + լօ, բեռնակիր անասնոց

համար.

Փըսփըսթ = փը + փը, կատուններու
համար.

Քիշքիշ = քիշ + քիշ, հաւերու համար.

Օշտօշտ = օշ + օշ, շներու համար:

Ահա ասոնք են բարբառիս մէջ գտնուող
այս առաջին տեսակի, այսինքն պարզ կրկնու-
թեան բառերը: Մեքե ջանացինք որչափ որ կա-
րելի է ամբողջապէս ներկայացնել զանոնք. եթէ
գուրս մնացածներ կան — որք անշուշտ շատ
քիչ լինելու են — մեզմէ բոլորովին անկախ
պատճառով եղած է:

Երկրորդ Տեսակ:

166. Երկրորդ տեսակի կրկնուած բառերն
կը յօրինուին, կրկնութեան առաջին եզրին մէջ՝
բուն բառին մի մասը միայն աւելցնելով. օր.

կարմիր, կոհեմեմ = կա + կարմիր.

կապտ, կոհեպտ = կա + կապտ.

պարապ, պոպոպ = պա + պարապ.

կանանչ, կոհեանչ = կա + կանանչ.

մընակ, մոհեմակ = մի + մընակ.

մօռ, մօմօռ = մօ + մօռ.

սեւ, սեփեւ = սեփ + սեւ.

ձերմակ, ձեփեմակ = ձեփ + ձերմակ.

գեղին, գեփեղին = գեփ + գեղին.

լեցուն, լեփեցուն = լեփ + լեցուն.

շէհէտ, շեփեհէտ = շեփ + շէհէտ.

քոր, քոփքոր = քոփ + քոր.

լոս, լոփլոս = լոփ + լոս.

գոր, գոփգոր = գոփ + գոր.

նոր, նոփնոր = նոփ + նոր. եւն, եւն:

167. Այս տեսակի կրկնուած բառերը
տեսակ մը գերադրական կը կազմեն. կո-
կոփք, բոլորովին կարմիր. սեփեւ՝ բոլորովին սեւ,
նոփնոփ՝ բոլորովին նոր, եւն կը նշանակեն:

168. Վերի օրինակներէն կը տեսնուի թէ
երբ բառն իւր առաջին վանկին մէջ ու կամ ը
ձայնաւորն ունի կրկնուող մասը ու աւելորդ բա-
ղաձայնը կ'առնէ. իսկ եթէ ուրիշ ձայնաւոր
մըն է՝ ք տառը կը մտնէ կազմութեան մէջ, այս-
պէս՝ կոփեպոր, բոփք՝ նոփնոփ, լոփլոս՝ եւն:

169. Կրկնութեան այս երկրորդ ձեւա
բարբառիս մէջ մտած է թրքերէն լեզուէն.
Վասն զի հնդեւրոպական լեզուներուն անծանօթ
է այս ձեւս. շատ յաճախական է թուրքերէնի
մէջ. օր.

Կեփեքեք = կաս կարմիր.

Տօնոն = կարմրագոյն.

Տեփեհեհ = սեփեւ.

Կեփեքեք = ամբողջապէս. եւն. եւն:

Երրորդ Տեսակ:

170. Բարբառիս կրկնաւոր բառերու եր-
րորդ տեսակը կը կազմուի, երկրորդ եզրին մէջ
առաջին սկզբնական տառը յի փոխելով. օր.
տուն՝ տոռնոն փոխանակ տուն + տոռնի:

171. Այս կրկնութեան եղանակն օր եր-
բմէն կը պատահի նաեւ մեր հին լեզուին մէջ,
ինչպէս՝ յարմար, շոգմոգ, եւն, շատ սովորական
է մեր արգի բարբառներուն. եւ այս կերպով
կրնան կրկնուիլ Արաբկիրի բարբառիս բոլոր
բառերն:

172. Կրկնութեան ներկայ եղանակս, որ
գրեթէ բոլոր արեւելեան լեզուներուն յատուկ
է եւ որ կը գտնուի թուրք գաւառաբարբառներու
մէջ, ինչպէս եւ քրդերէնի, պարսկերէնի եւ
պահլաւերէնի մէջ, աւելի յաճախական է սե-
մական լեզուներու՝ ինչպէս արաբերէնի եւ մա-
նաւանդ եբրայեցերէնի մէջ: Հնդեւրոպական հին
լեզուներու մէջ այդպիսի երեւոյթի մը չհան-
դիպելով՝ կարելի չէ ենթադրել որ կրկնութեան
այս եղանակը ժառանգութիւն մը մնացած լինի
մեզ հնդեւրոպականէն. մինչ օտարմոռա՝ աւելի
սեմական լինելն հնշտագոյն է ենթադրել:

173. Կարելի է, օրինակի համար, ենթա-
դրել որ հին հայերէնի այս ձեւով կրկնուած մի
քանի բառերն արամեերէնի ազդեցութեամբ

կազմուած լինին. քանի որ Հայերս սկիզբէն ի վեր Արամայեցեաց դրացի ենք եղեր: Իսկ նորա-
գոյն բաւորեալ Համար, կարելի է կամ նոյն ազ-
դեցութիւնս շարունակութիւնն ենթադրել եւ
կամ — ինչ որ հաւանաբարութիւնն զուրկ չէ
— պահաւորելն միջոտութիւնն ընդունելի:

Յիրաւի ծանօթ է թէ Ա. քաժնեան վեհապետներու անկումէն յետոյ՝ Պարթեւաց հարստութեան ժամանակ, պահլաւերէն լեզուն սկսաւ քարոզեալով Պարսկաստանի մէջ. արդ այս լեզուին եփան կազմութեան մէջ սեմական տարր բացարձակ առւելոյթիւն մը տաճաւ, շնորհիւ հրեայ գաղղականութեան եւ անոր արտադրած գիտեալաններուն: Աւստի եբրայեցիները պահլաւերէնի մէջ մտնող՝ անթիւ սեմական բառերու, ջերբականացի ձեւերու, մասնիններուն հետ միասին՝ այդ է, ո՞ր գրի աւելորդադրութեան սովորութիւնն ալ: Եւտոյ պահլաւերէնէն անցաւ արդի պարսկերէնին, ջրդերէնին, հայերէն բարբառներուն եւ հաւանաւաբար թուրքերէն ընտանեկան կամ փոքրիկապէս բարբառին:

174. Կրկնաւոր բառերու սղոն երրորդ տեսակս քանի մը պայմաններու տակ կը ձեւանայ:

1⁰. Երբ բառը ձայնաւորով սկսի, կրկնու-
թեան երկրորդ եզրին մէջ ՚՛՛ իբր յաւելուած
կու գայ բառին վրայ. օր.

$$w_2 p^{m_2+s} w_2 = w_2 p^{m_2} w_2$$
$$t_2' t_2 t_2 = t_2 + s + t_2.$$
$$k p k u, k r k u k r k u = k p k u + s + k p k u.$$
$$a_n \cdot b_n = a_n + s + a_n.$$

2⁰. Եթէ բաղաձայնով սկսելու լինի բառը, կրկնութեան ժամանակ՝ սկզբնականն այդ բաղաձայնը հի կը փոխուի. օր.

$$\mu w \wedge \mathfrak{f} w \wedge w = \mu w \wedge \mathfrak{f}(\mu) w \wedge w.$$
$$\zeta_{wq} \zeta_{wy} \zeta_{wz} = \zeta_{wq} + s(\zeta) \zeta_{wy}.$$
$$\delta_{mn} \cdot \partial_{\mu} s_{mn} = \delta_{mn} + f(\delta)_{mn}.$$
$$\text{ဟာဂလီ} \cdot \text{နာကင်းဂလီ} = \text{ဟာဂလီ} + f(\text{ဟာ})\text{ဂလီ}.$$
$$\varphi_{nLp'} \varphi_{nLp} = \varphi_{nLp} + s(\varphi)_{nLp}, \quad b_L \bar{b}_L, \quad b_L \bar{b}_L,$$

3⁰. Իսկ եթէ բառը ժ տառով սկսի արդէն,
այն ժամանակ երկրորդ եզրին մէջ ձայնաւորը
կը նուագի, օր.

$$\text{ជ័យនៃ ហេតុ'សន្តិភាពសន្តិភាព} = \text{ជ័យនៃ ហេតុ} + \text{ជ័យ (យ) នៃ ហេតុ.}$$
$$\text{मिथ्यादि} \cdot \text{संयोजन-मिथ्यादि} = \text{मिथ्यादि} + \text{मिथ्यादि} \cdot \text{मिथ्यादि}.$$
$$\text{ഫിബറു } f_{n+1} = \text{ഫിബറു } f_n + \text{ഫിബറു } f_{n-1}$$
$$m\omega\eta + m\omega\eta_{\text{new}} = m\omega\eta + m\omega(\eta)\eta$$
$$m\omega_2 b_L + m\omega_1 b_L = m\omega_2 b_L + m\omega_1 b_L.$$

175. Երբեմն կը պատահի որ փոխանակ
այդ ի տառին է գիրն ստանան բառերն կըը-
կնութեան ժամանակ. օր.

$$m\omega_L \omega' = m\omega_L \omega + \frac{1}{2}(y)\omega_L.$$
$$\text{အုပ်စုကမ္ဘာ, အုပ်စုကမ္ဘာ} = \text{အုပ်စုကမ္ဘာ} + \frac{1}{2}(2)\text{အုပ်စုကမ္ဘာ}$$
$$f\omega_{2nLp} + \frac{1}{2}\omega_{2nLp} + \frac{1}{2}\omega_{2nLp} = f\omega_{2nLp} + \frac{1}{2}(f)\omega_{2nLp}$$

זמנ

$$a_{12}^2 + a_{13}^2 + a_{23}^2 = a_{12}^2 + a_{13}^2 + a_{23}^2.$$

Հորհրդող Տեսակ:

176. Այս չորրորդ տեսակս շատ աւելի հազուագիւտ է բարբառոս մէջ եւ կը գործածուի միայն մի քանի բառերու համար, որոց ծագումն ալ արդէն մուծ է:

Իրիւնթեան ժամանակ երկրորդ եզրին սկզբնական տառը չի փոխելով կը կազմուի այս ձևեր:

Կրկնութեան սոյն եղանակը յատուկ է նաեւ իւր-իւրեկն, բոլորեկն եւ զաւելեկն:

177. Արաբկիրի բարբառին մէջ այս ձեւով կրկնուած բառերն են՝

$$\begin{aligned} \text{աման՝ ամանահան} &= \text{աման} + \text{ան} + \text{ան}, \\ \text{լանկառ՝ Լանկահան} &= \text{լանկառ} + \text{ան} \end{aligned}$$
$$(L) \quad \dot{y} = f(y), \quad y(0) = y_0 \Rightarrow y(t) = y_0 + \int_0^t f(y) dt$$
[illegible]

$(J)^{\circ} \cap \mathfrak{g}^{\circ} = \mathfrak{g}^{\circ}$.

$$(\mu) \omega \eta \omega \rho \xi.$$

$\phi_1 \phi_2' \phi_3 \phi_4 \phi_5 = \phi_1 \phi_2 + \phi_3 + \phi_4 \phi_5. h_1 h_2, h_1 h_3:$

Դիտելու է թե այս ձեւիս մէջ ալ երբ
բառը ձայնաւորով կը սկսի և գիրը պարզապէս

Հիմնադրողը Տեսակ:

178. Այս տեսակին պատկանող բառերու մէջ՝ կրկնութեան ժամանակ, ձայնաւոր արմատականը կը նուազի կամ՝ կը փոխուի: Այս փոփոխութիւնն որ մը լեզուին մէջ շատ հին է եւ բնորոշին բնական երեւոյթի մէջ, բայց հնդեւրոպական տառանքութեան մ'ալ չէ:

179. Սոյն կարգի կրկնութիւններ են՝
 $q(n) \cdot r(n) = q(n) + r(n)q$.

$$r_L^{\text{eff}} = r_L + r_{\text{eff}}^{\text{eff}}$$
$$[\partial_{w_p}, \Gamma_{w_1, w_2}] = [\partial_{w_p} + \partial_{w_1}(w_2), p, \text{ on } \Gamma_{w_1, w_2}].$$

$\{u\}_t = \{u\}_0 + \{u\}_t = \{u\}_0 + \{u\}_t$

խար՝ իւրիւր = խար + խու(ա)ր, աղ-
մկալից ձայն.

ծակ՝ ծակծակ = ծակ + ծու(ա)կ.

կաթ՝ կօթիւն = կաթ + կու(ա)թ.

ձան՝ յանձան = ձան + ձու(ա)ն, ձայն.

ձօն՝ յնչօն = ձօն + ձու(ո)ն, ձիւն.

մարթ՝ մարթնալ = մարթ + մու(ա)րթ.

ճարթ՝ ճարթնալ = ճարթ + ճու(ա)րթ,
աղմուկ. թեթեւորիկ մարդ.

չաթ՝ լիւիւն = չաթ + չու(ա)թ. ձայն
ս եւ է.

չարթ՝ լարիւն = չարթ + չու(ա)րթ,
կրակի ձայն.

փաթ՝ փաթիւն = փաթ + փու(ա)թ.
փաթ ձայնը.

փարթ՝ փարթնալ = փարթ + փու(ա)րթ,
փորոտիք. իյնալու ձայն.

փոթ՝ փոթիւն = փոթ + փու(ո)թ, ծալքեր

Վեցերորդ Տեսակ:

180. Արկնութեան այս ձեւիս մէջ փո-
խանակ օտար տարրի մը յաւելման — ինչպէս
երրորդ եւ չորրորդ տեսակներուն մէջ — «լու-
նական բաղադրանքը իրենց տեղին տեղերը
եղին չեն.

181. Բարբառի մէջ գտնուող այս կարգի
բառերն են՝

Բռն = բռն + բռն (ձայնաւորի փոփո-
խութեամբ).

Բռն = բռն + բռն, պղուղ, բղուղ.

Ինն = կրթ/թուք = կրթ + կրթ + ուք
= կրթ + կրթ.

Ինն = կրթ/թուք = կրթ + կրթ + ուք.

Կնն = չեկ + չեկ + անք.

Դոն = մաք + մուք (ձայնաւորի փոփո-
խութեամբ).

Պլուր = պլու + պլու + իկ.

Պլուր = պլու + պլու + իկ.

Սուր = սուր + սուր, սրածայր.

Սուր = տաշ/նիկ = տաշ + տաշ + իկ.

Ֆուր = փաթ/թոց = փաթ + փաթ + ոց.

Ֆուր = փթ/թիւ = փթ + փթ + իւ.

Ֆուր = փթ/թուք = փթ + փթ + ուք.

Ֆուր = փոթ + փոթ.

Քաշ = քաշ + քաշ.

Քաշ = քրմ/մուք = քրմ + քրմ + ուք.

Տօթերորդ Տեսակ:

182. Ներկայ ձեւիս մէջ դարձեալ տարր
մը կ'անհետանայ, բայց այս անգամ՝ հակառակ

վեցերորդին՝ առաջն եղին վերջն բաղադրանքն է ու
չէ Կնն:

Այս ձեւս շատ հին է հայ լեզուին մէջ.
բայց ժառանգութիւն մըն է հնդեւրոպականէն
— Հաւանական է, վասն զի հայերէնի քոյր լե-
զուներու մէջ՝ կրկնութեան ժամանակ վերջին
եզրը միշտ առաջինին վրայ ազդեցութիւն կը
բանեցնէ:

183. Այս տեսակ կրկնութիւնները կրնան
ձայնաւորի փոփոխութիւն ալ ունենալ: Բար-
բառիս մէջ գտնուող այս կարգի բառերն են՝

Դար = դար + դար.

Թաթ = թաթ + թաթ.

Թեթ = թեթ + թեթ.

Թեթ = թեթ + թեթ.

Թեթ = թեթ + թեթ.

Թեթ = թեթ + թեթ.

Թեթ = թեթ + թեթ. (ձայնաւորի
փոփոխութիւն).

Կրկ = կրկ + կրկ.

Կրկ = կրկ + կրկ (ս եւ ի համար
տես Բ. մաս).

Կրկ = կրկ + կրկ.

Կրկ = կրկ + կրկ.

Կրկ = կրկ + կրկ.

Կրկ = կրկ + կրկ.

Կրկ = կրկ + կրկ. (ձայնաւորի փո-
փոխութիւն).

Կրկ = կրկ + կրկ. (ձայնաւորի փո-
փոխութիւն).

Կրկ = կրկ + կրկ.

Կրկ = կրկ + կրկ.

Կրկ = կրկ + կրկ.

Կրկ = կրկ + կրկ.

Կրկ = կրկ + կրկ. (ձայնաւորի փո-
փոխութիւն).

Այսպէս ուրեմն հայերէնի այն բառերն
որոնք առաջին վանկի մը մէջ ունին եւ անոր
անմիջապէս յաջորդող վանկին մէջ ու, կրկնա-
բառեր են. օր. Բարբառ = բարբ + բառ. Կր-
կ = սարթ + սուռ. Կնն, վանն զի ու = զի:

Ութերորդ Տեսակ:

184. Վերջապէս ահա տեսնուի բառեր որոնք
մի տեսակ կրկնութեան ձեւ կը ներկայացնեն,
եւ ուր իրենց տեղին տեղերը Կրկնութեան
նիւն ունին:

185. Մեր գտած օրինակներն հետեւեալ-
ներն են՝

Բար = բար + բար.

Բռբռ = բոր + բռ.
 Բռբռ + = բոր + բռ +
 Գնեգ = գան + գա +
 Գնեգ = գան + գա +
 Գրգր = գա + ր (գ) ալ.
 Գրգր = գր + ր (գ) ալ. (ձայնաւորի փոփոխութիւն).
 Կրկր = կա + ր (գ) ալ. (ձայնաւորի փոփոխութիւն).
 Կրկր = կա + կա + ուն.
 Գռռ = գառ + գառ.
 Զննա = ճն + ճոռ + ուն. (ձայնաւորի փոփոխութիւն).
 Զնն = ճն + ճն.
 Զռռ = ճառ + ճառ.
 (Ըրբռնիւն) ՄԵՆԻՐ Ս. ԴԱՆԻԵԼ-ԲԵՆԻ

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ

ՍՊԱՐՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻ ԲԻՆԶՆԵՐԻ ԲԱՆԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻ ԲԻՆԶՆԵՐԻ

«Հանդէս» 1900 տարւոյ փետր. թուին մէջ խոստացած էինք նայազետ ուսուցչական՝ Պրոֆ. Զ. Գեյզելի «Die Genesis der Byzantinischen Themenverfassung», Leipzig 1899 (Սկզբնաղբիւրք Բիզանդեան Բանակապետներու) անուն գեղեցիկ ու լուրջ ուսումնասիրութիւնը բարեպատճ առնելու թարգմանութեամբ ազգին ծանօթացնելու. ահա առաջիկայ թուով նոյնը կը սկսինք:

Ուսումնասիրութիւնս նուիրուած է ուղղակի Բիզանդեան կայսրութեան. սակայն յմիտ չնդնակը շատ տեղ առիթ կ'ունենայ նաեւ փոքր չափով Բիզանդեան գերիշխանութեան ներքին եղող նայազետի զօրաբանակներու ուսումնասիրութեան եւ ինչ ինչ գլուխ նուիրել, որոնց նոր լոյս կու տան մեր ցարդ մասլ մացած միջին դարեան զինուորական պատմութեան: Հեղինակն ընդարձակ ուսումնասիրութեան (էջ մեծիւնն 6⁰ 133) մենք միայն այն մասերը պիտի թարգմանենք, որոնց մեր ազգայն պատմութեան հետ սերտ աղբնութիւն ունին եւ կամ նիւթին ամբողջութեան համար էական են, իսկ ոչ պնչափ կարեւոր մասերը կամ համառոտելով պիտի թարգմանենք եւ կամ բոլորովն պիտի յայտնենք:

Ա.

Երբեք-Բիւն:

Բիզանդեան Բանակապետներու ծագման ու զարգացման վրայ նոր լոյս տալուցին՝ Գեյզելը՝

1 G. Finlay, history of the byzantine and greek empires from DCCXVI to MCCCCLIII. Vol. I Edinburgh and London 1854.

Ռամբոյ՝, Ռամեն՝, Ըլուսթերգեր՝, Բեօրի՝ իրենց քննական հետազոտութիւններով, բայց զխառնարար Պիլլէ, որ յատկապէս այն նիւթին վրայ մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակեց, Բանակապետն, որ Է. Գարուն լոկ բանակի կազմակերպութիւն ըլլալով՝ արդէն մեծ ազդեցութիւնը սկսած էր տարածել քաղաքային կարգութեան վրայ, Է. Գարուն զարարութիւն կազմող որէնս-դարական հրամանագրով մը՝ միեւնոյն ժամանակ թէ զինուորական եւ թէ քաղաքական կազմակերպութեան փոփոխեցաւ. Գոթախտարար այս փոփոխութեան պարագաներու մասին ժամանակագիրներէ մեզի աւանդուածը՝ հարեւանցի գրուած քանի մ'անանկ անշնչանք ծանօթութիւններ են, որ մեզի հետեւցնել կու տան այն փոփոխութիւնը, ջան թէ ուղղակի մեր առջեւ կը պարզեն զայն՝ Պետութեան դաւաճանքի ստորագրութիւնը թէ մերու բաժանմանց համաձայն եղած՝ Թ. եւ Ժ. Գարունըն ազգին կ'իյնայ՝ Վերդիշեալ հեղինակներն առ հասարակ սա՛խարը բրած են, որ իրենց քննուած հարց մէջ հնադոյն աղբիւրները գրեթէ առանց նկատողութեան առնելու՝ նորագոյնները միայն դրծածած են: Օրինակի աղագաւ, Ժ. Գարուն կոտանդին Դիբանեմի ոչ պնչափ վտառհելի՝ թեմերու ստորագրութիւնն իրենց քննութեանց հիմ բռնելով՝ նկատողութեան առած լին Է. Գարուն կարեւոր աղբիւրներ, ինչ Լորդադէյի եւ անոր յաջորդին՝ Կոմմայի գրութիւնները, մինչ անոնք այսօր մեզ — ոչ-արեւելագիտացա — գիրամատչելի են եղած de Goejeի հրատարակութեամբ ու թարգմանութեամբ, Ստյոքէ Է թէ de Goejeի այս գլուխ գործոցը 1889ին լոյս տեսաւ, սակայն առ արգարացուցում մը չէ, վասն զի Կ. Բարբիէ դը Մէյնար արդէն իսկ 1865ին «Journal asiatique»-ի մէջ ինչ Լորդադէյի գործը բնագրով ու թարգմանութեամբ ծանօթացուցած էր: Կ. Բարբիէի հրատարակութիւնն ու թարգմանութիւնը հարկ էր որ շատ անկատար ըլլար, ըստ որում նոյն ժամանակ միայն Օքսֆորդեան միակ ձեռագիրը ծանօթ էր: Այս անկատարութիւնը մեծանուն հեղինակն ալ համեստութեամբ կը խոստովանի: Սակայն հրատարակութեան իսկ ձեռնարկելը մեծ արգիւտ է իրեն: Սա ալ կայ որ Գեֆրէմերի (Defrémery) վերդիշեալ արաբացի հեղինակին գործոց Բիզանդական մասերը լաւ ուսումնասիրած էր: Գոթախտարար այս գործին ալ Բիզանդալեւոյ մտադրութիւն չընծայեցին: Ռամենի դարաշաղկապ կազմող ուսումնասիրութիւնը յիշուի արժանի է այն գրուածոց, որ Թ. Մամենէն ընծայուեցաւ գործոյն լոյս տեսած

1 A. Rambaud, l'empire grec au dixième siècle. Par. 1870. p. 175 ff.

2 W. M. Ramsay, the historical geography of Asia Minor. London. 1890.

3 Schlumberger, sigillographie de l'empire byzantin. Paris 1889.

4 J. B. Bury, a history of the later Roman empire. II, p. 339-351.

5 Ch. Diehl, l'origine du régime des thèmes dans l'empire byzantin Par. 1896.